

Wartości w mediach

WIEDZA W PIGUŁCE

W przestrzeni medialnej natrafiamy na nietatwe do rozwiązania dylematy etyczne. W radzeniu sobie z nimi nie zawsze pomocne są przepisy prawa. Wskazują wprawdzie, co jest przestępstwem, a co wykroczeniem. Nie podpowiadają już jednak, co jest naganne, co może zranić innych, co jest słuszne. Poza tym często przepisy nie nadążają za ciągle zmieniającym się światem nowych mediów. Niektóre problemy musimy zatem rozwiązywać, opierając się na własnym namyśle.

Każdy przekaz medialny opiera się na przyjęciu określonych wartości. Często są one ukryte i dopiero krytyczna analiza pozwala na ich wskazanie. Zwykle wartości zawarte w przekazach służą osiągnięciu pewnych celów, takich jak np. pozyskanie klientów czy przyciągnięcie widzów. Popularne serie opowiadają romantyczne historie i tym samym wskazują na udane życie uczuciowe jako na kluczową wartość. Odbiorcy marzą o nim, dlatego lubią oglądać takie serie.

Działając w internecie, ty również odwołujesz się do popularnych wartości. Np. publikacja zdjęć z hucznego spotkania towarzyskiego pokazuje, że ważna jest dla ciebie dobra zabawa. Mamy także możliwość wyrażania wprost naszych przekonań na forum i chętnie z niej korzystamy. Jako odbiorcy jednak nieraz miewamy poczucie, że ktoś odnosi się z pogardą do wyznawanych przez nas wartości. Media społecznościowe to miejsca zderzania się odmiennych wartości. Uczestnicząc we wspólnej przestrzeni internetu, bądźmy szczególnie wrażliwi na emocje innych osób.

Zwłaszcza używanie języka wrogości i mowy nienawiści może skrzywdzić innych. Powszeczne ich stosowanie stanowi niepokojące zjawisko, któremu wiele osób próbuje się przeciwstawić. Napotykają oni jednak na opór ze strony tych, którzy obawiają się ograniczenia wolności słowa i anonimowości w sieci. Zwracają uwagę, że przeciwdziałanie mowie nienawiści może być polem do nadużyć. Może okazać się, że dążenie do ograniczania mowy nienawiści doprowadzi do uniemożliwienia jakiegokolwiek krytyki.

Nasza prywatność także jest wartością. Każdy inaczej wyznacza jej granice, także w sieci. Niektórzy nie mają oporów przed zamieszczaniem na portalach społecznościowych zdjęć ukazujących chwile z życia osobistego. Inni nie chcą nawet podawać swojej daty urodzin.

Działając w mediach, pamiętaj, że po drugiej stronie ekranu siedzi człowiek. Możesz urazić jego godność, prywatność, uczucia, wyznawane wartości.

ZADANIA SPRAWDZAJĄCE

Zadanie 1.

Uzupełnij luki w poszczególnych zdaniach, wstawiając odpowiednie wyrazy:

- zwyczajne
- obraźliwy
- przekraczamy
- przewidzieć
- granice
- naśladowane

- wygłaszania
- ograniczenia
- dobre
- szokujących
- dostęp
- normy
- wiarygodne
- Przemoc
- wolności
- konsekwencje
- ocenić
- powiedzieć

przemoc | naśladowane | obraźliwy | przewidzieć | dostęp | przekraczamy | wolności | ocenić | zwyczajnie | wiarygodne | normy | granice | ograniczenia | konsekwencje | zaufania | dobre | wygłaszania | szokujących

1. Reklamy pojawiające się w przestrzeni publicznej często „krzyczą” do nas za pomocą _____ zdjęć przedstawiających osoby cierpiące lub skąpo ubrane. Każdy z nas powinien samodzielnie _____, czy zgadza się na zamieszczanie podobnych reklam w różnych miejscach w mieście. Jeśli nie, zawsze możemy starać się zorganizować akcję mającą na celu ich usunięcie.

2. Na przestrzeni czasu zmieniły się _____ określające nagość i przemoc. Reklamy prezentujące skąpo ubrane modelki czy filmy zawierające sceny przemocy jeszcze nie tak dawno temu były emitowane w telewizji wyłącznie w późnych godzinach wieczornych.

3. Każdy z nas w inny sposób określa _____ dobrego smaku jeśli chodzi o prezentowanie scen przemocy i nagości. Powinniśmy o tym pamiętać i nie narzucać wzorców, które media przedstawiają jako powszechnie obowiązujące.

4. _____ w relacjach z innymi osobami nie ogranicza się wyłącznie do czynnych aktów napaści. W przypadku internetu, telewizji czy prasy mianem przemocy można określić również wulgarny i _____ dla innych osób język bądź oszczerstwa publikowane jako komentarze w portalach społecznościowych.

5. Pluralizm oznacza, że każdy ma prawo do _____ własnego zdania. Nie sprawia to jednak, że możemy mówić lub pisać cokolwiek nam się spodoba. Obowiązują nas pewne _____ wynikające z zasady _____ słowa. Nasze opinie nie mogą obrażać innych, ani narażać ich na niebezpieczeństwo. Powinniśmy starać się przewidzieć, jakie _____ mogą mieć nasze wypowiedzi, nie tylko te prezentowane w bezpośrednich rozmowach, ale również zamieszczane na forach lub blogach.

6. Współczesne media sprawiają, że możemy mieć _____ do wszelkich informacji, które są nam aktualnie potrzebne. Czy możemy jednak ufać wszystkiemu, co czytamy lub oglądamy? Warto pamiętać: nie wszystkie materiały publikowane w sieci mogą zostać uznane za _____ i godne polecenia. Zanim podejmiemy na ich podstawie jakąś decyzję, lepiej sprawdzić, czy nie narażamy samych siebie lub innych na problemy.

7. Nie wszystkie działania, które nie zostały zabronione przez prawo są _____ i mogą być _____. W praktyce my sami musimy ocenić, w jaki sposób powinniśmy się zachowywać, a czego nie możemy robić ze względu na otoczenie i panujące w nim _____. To właśnie wzorce i zasady postępowania, które poznajemy od rodziców lub w szkole, w jeszcze większym stopniu niż przepisy prawa, decydują o tym, co dozwolone.

8. Współcześnie coraz trudniej jest całkowicie ochronić swoją prywatność. Przebywając w grupie znajomych lub dołączając do profilu społecznościowego, zawsze musimy _____ coś o sobie. Wybierając informacje, którymi chcemy się podzielić, tym bardziej warto jednak strzec się _____, jaki użytek mogą zrobić z nich inni oraz zastanowić się nad tym, czy nie _____ granic dobrego smaku.

SŁOWNICZEK

- **analiza:** badanie poszczególnych elementów danego zjawiska, problemu, tekstu kultury.
- **etyka:** namysł nad wartościami i moralnością (m. in. jej źródłami, racjonalnymi podstawami itp.). Jest czym innym niż sama moralność, którą można sprowadzić do wskazań takich jak "nie kłam", "nie rób drugiemu, co tobie niemiłe". Etyka poddaje te proste zasady w wątpliwość, sprawdza, czy są słuszne i uniwersalne.
- **język wrogości:** wyrażanie negatywnych uczuć (np. pogardy, niechęci) w stosunku do jakiejś osoby lub grupy.
- **mowa nienawiści:** wypowiadanie się w celu znieważenia jakiejś osoby czy grupy lub wzbudzenia niechęci wobec niej. Nawoływanie do przemocy jest typowe dla mowy nienawiści. Często przyczynia się do rozpowszechniania rozmaitych uprzedzeń i kłamliwych stereotypów.
- **nowe media:** nowe środki przekazu, które istotnie różnią się od swoich poprzedników. W odróżnieniu od tzw. mediów tradycyjnych (prasa drukowana, radio, telewizja), nowe media są interaktywne. Znoszą podział na odbiorcę i nadawcę treści: treści za ich pomocą może tworzyć każdy użytkownik. Działanie nowych mediów umożliwia internet.

Tekst: Urszula Dobrowolska, scenariusz: Michał Wysocki, konsultacja merytoryczna: Marcin Wilkowski. Materiał pochodzi z serwisu edukacjamedialna.edu.pl prowadzonego przez Fundację Nowoczesna Polska.

Udostępniono na licencji [Creative Commons Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach 3.0](https://creativecommons.org/licenses/by/3.0/).

Źródło: <http://edukacjamedialna.edu.pl/lekcje/wartosci-w-mediach/>.

Publikacja zrealizowana w ramach projektu Cyfrowa Przyszłość, dofinansowanego ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Podstawa programowa:

Język polski, III poziom edukacyjny

Cele kształcenia

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.

II. Analiza i interpretacja tekstów kultury.

Wiedza o społeczeństwie, III poziom edukacyjny

Cele kształcenia

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.

Treści nauczania

Podstawowe umiejętności życia w grupie.

Etyka, III poziom edukacyjny

Cele kształcenia

I. Kształtowanie refleksyjnej postawy wobec człowieka, jego natury, powinności moralnych oraz wobec różnych sytuacji życiowych.

IV. Podjęcie odpowiedzialności za siebie i innych oraz za dokonywane wybory moralne; rozstrzyganie wątpliwości i problemów moralnych zgodnie z przyjętą hierarchią wartości i dobrem wspólnym.

Treści nauczania

Człowiek jako osoba; natura i godność człowieka.

Człowiek wobec wartości; człowiek wobec cierpienia i śmierci.

Normy i wartości demokratyczne leżące u podstaw aktywności społecznej na poziomie małej grupy, szkoły, społeczności lokalnej.